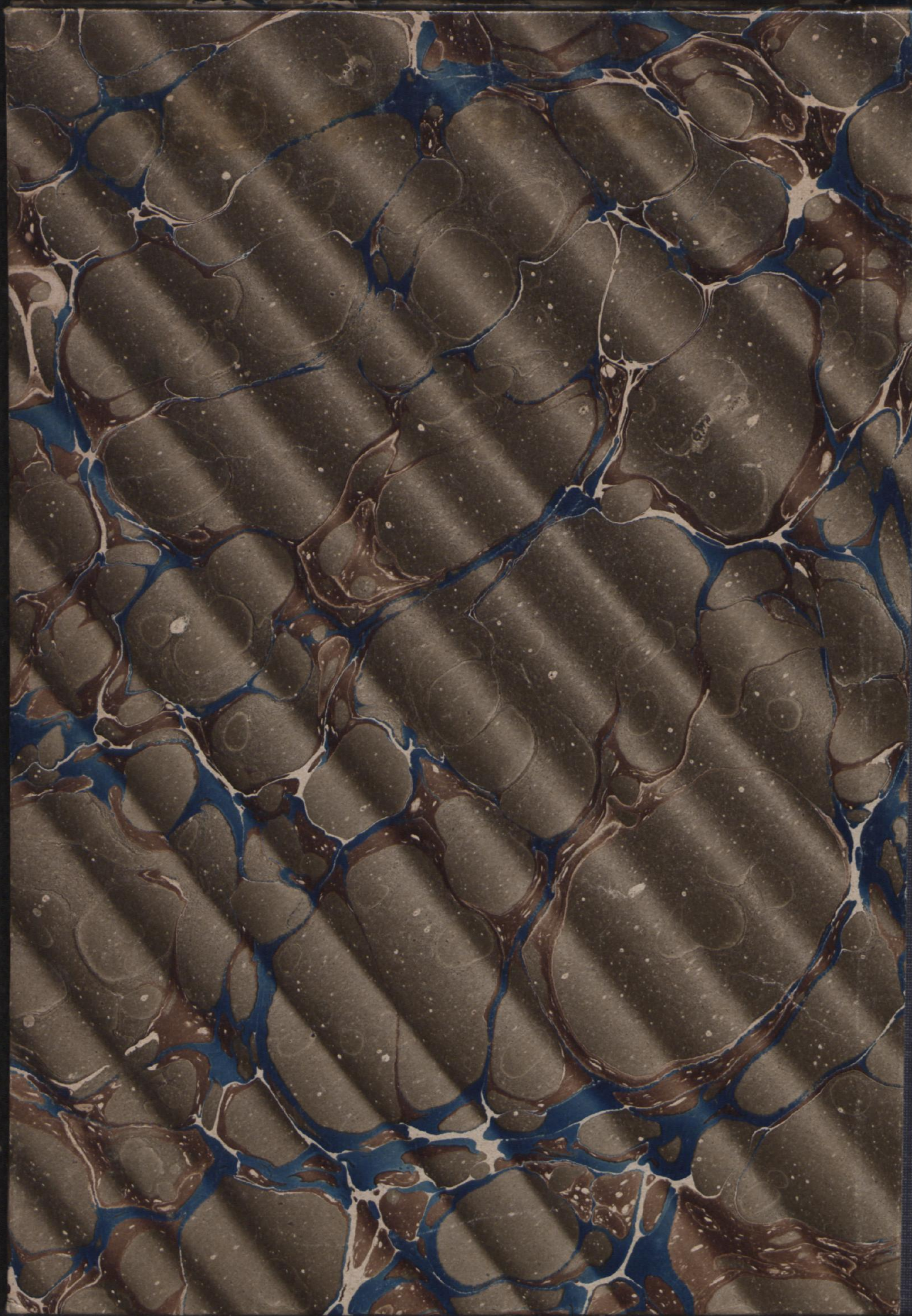
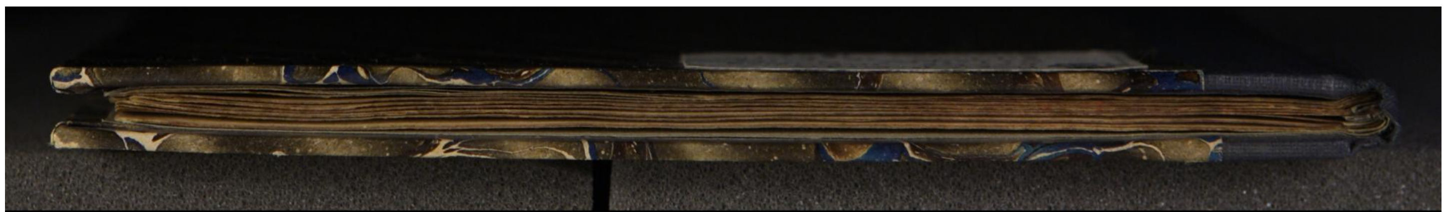
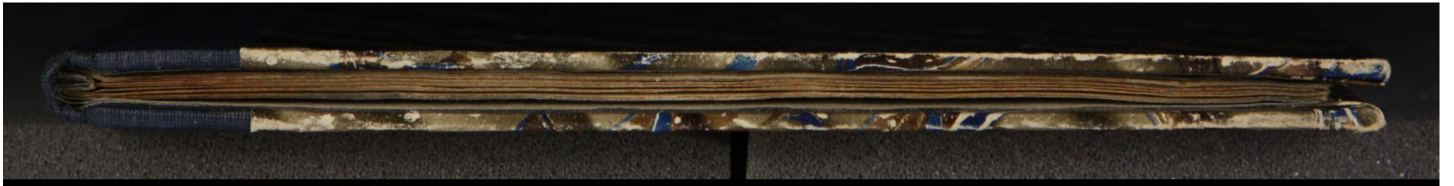

Nic. Petraeus.
Oratio memoria
Adolphi Ducis
Schlesv. etc. scripta.
Rostochii 1596.

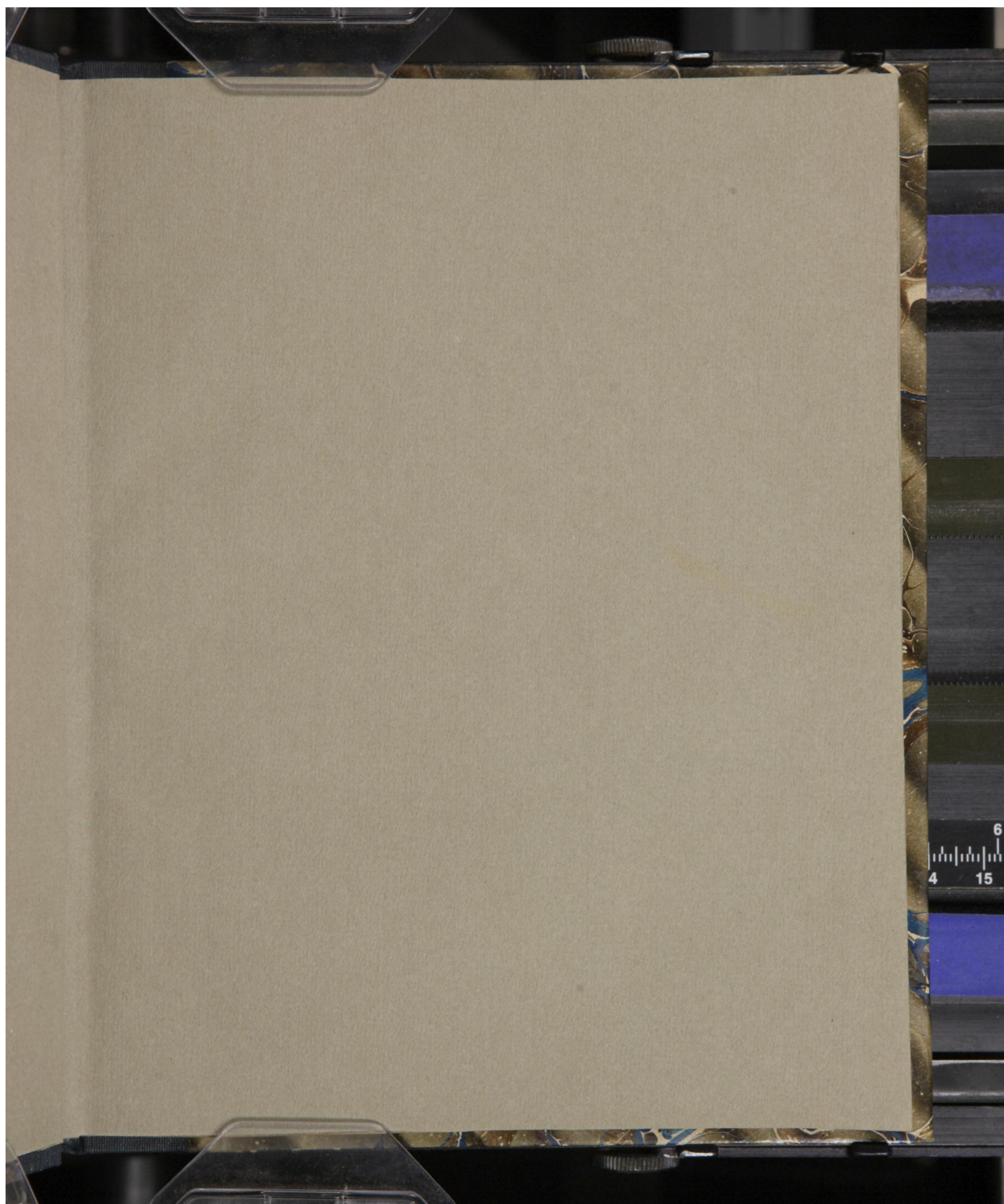

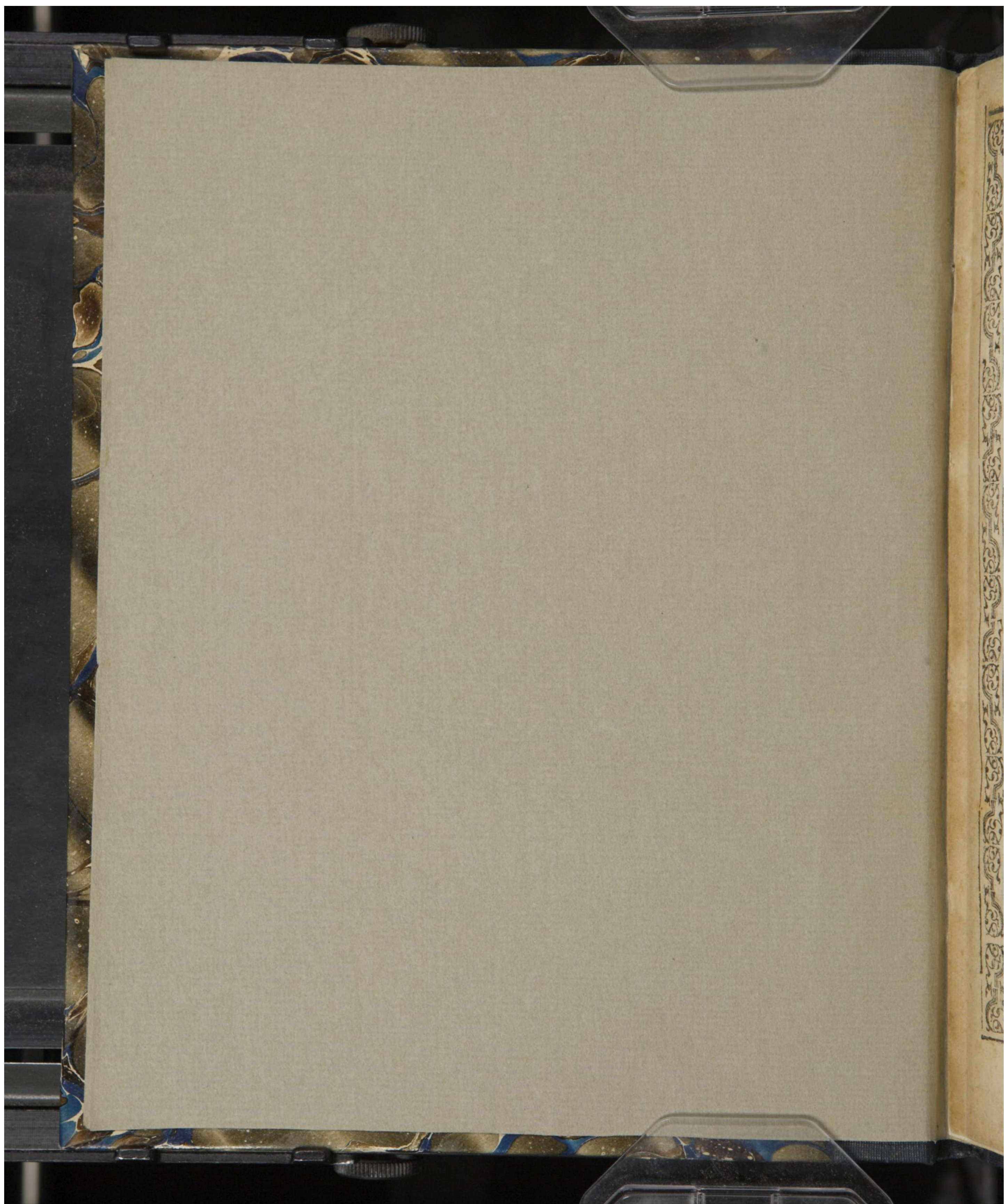

BIBLIOTHECA REGIA
HAFNIENSIS

468

40ª - 401.

Memoriæ beatæ, virtutibus & rebus præclarè gestis

ILLVSTRISSIMI FORTISSIMIQVE HEROIS

AC PRINCIPIS, DN. ADOLPHI, HÆREDIS NORVEGIÆ, DUCIS SCHLESVICI, HOLSATIÆ, STORMARIÆ ET DITHMARSIÆ, COMITIS OLDENBURGI ET DELMENHORSTÆ,

ORATIO,

scripta:

& in Academiâ Rostochiensi publicè An. cIↄ. Iↄ. XCVI. XXVI. Januarii, natalitio hujus Herôis die, habita

à

M. NICOLAO PETRAEO,

Husano, Holsato.

ROSTOCHII,

TYPIS MYLIANDRINIS.

REVERENDISSIMO ET ILLuSTRISSIMO PRINCIPI,

DN. IOANNI ADOLPHO, POSTULATO ARCHIEpiscopo Bremensi, Episcopo Lubecensi, Heredi Norvegiæ, Duci Schlesvici, Holsatiæ, Stormariæ & Dithmarsiæ, Comiti in Oldenburg & Delmenhorst, Domino meo clementissimo perennem felicitatem precor.

RATIONEM HANC, CELSISSIME Princeps, parenti tuo, & tibi scripsi. Parenti; ut ipsius memoriam renovarem, virtutes & res gestas celebrarem. Tibi; ut ob insignem tuam, quâ me complecteris, clementiã, grati animi mei significationem hoc modo, cum alio non possem, declararem. De obitu parentis tui non dixi; erat enim à proposito meo alienum; cùm illum alio tempore, si vitam mihi Deus concesserit incolumem, singulari oratione sim deploraturus. ut autem hæc oratio Celsit: tuæ eo gratior esset, publicè eam in celeberrimâ Rostochiensi Academiâ in frequẽti clarissimorum virorum & studiosæ juvẽtutis conventu XXVI. *Jan: ipso die nãtalitio Parentis tui habui. Tramitto igitur Celsi: Tuæ orationem istam; submißèq; oro, ut C. T. clementi eam vultu suscipiat, & me in posterum quoq; regiâ & innatâ suâ clementiâ amplexetur. Rostochio XXVI. Jan: An:* cIↄ. Iↄ. *XCVI.*

C. T. *Subjectißimus*

M. Nicolaus Petræus, Husanus, Holsatus.

RECTOR ACADEMIÆ
ROSTOCHIENSIS
HENRICVS CAMERARIVS
Philosophiæ & J. u. Doctor & Professor.

CRastinus dies, natalis est illustrissimi fortissimiq; principis ac Herois, domini ADOLPHI, heredis Noruuegiæ, Ducis Sclesuici, Holsatiæ, Stormariæ & Dithmarsiæ, &c. laudatissimæ recordationis ac memoriæ. Natus enim is princeps & Heros fortissimus est Flensburgi Anno Christi 1526. VII. Kal. Febr. hora 11. min. 30. post meridiem. Quibus virtutibus fuerit præditus, quasq; res gesserit præclaras, nimis longum est hîc referre, nec nostri instituti. Iuvenis stipendia meruit apud CAROLVM V. Imp. & obsidioni Metensi interfuit A. C. 1552. Dithmarsos, gentem penè invictam cum fratre IOHANNE & FRIDERICO II. patruele Rege subjugavit A. C. 1559. Militavit quoq; PHILIPPO Hispaniarum Regi in Belgico A. C. 1568. ac tandem Gottorpiæ corporis mortalis exuviis depositis in cœlestem migravit aulam Kal. Octob. A. C. 1586. intra sextam & septimam matutinam, cum annos vixisset LX. menses octo, dies quatuor, horas septem, princeps magnanimus, summæq; tàm bello quàm pace spectatæ virtutis. Ejus laudes vir doctissimus ornatissimusq; M. NICOLAUS PETRÆUS Husanus Holsatus persecutus est oratione eruditissimâ & elegantissimâ. Quam cum à nobis pro officio, quo in præsenti fungimur, peteret, vt potestatem recitandi publicè crastino die, utpote qui principi & Heroi fortissimo natalis, est, faceremus, hoc facilè & nullo negotio impetravit, ac quidem meritò. Prædicari quippe vita functos ac inprimis principes viros, qui Reipub. Christianæ præfuerunt ac profuerūt multū, atq; adeò ab iis, quos beneficiorum acceptorum memoriam conservare oportet, longè est æquissimum. Et quid utilius, quàm

Proponere exempla maximè nobilia, à quibus non tantum, qui summa rerum gubernacula tenent, verum etiam alii inferioris ordinis capiant, sibi quod sit ex usu? Tacemus interim fructus hujus exercitationis dicendi infinitos. Id saltem affirmamus, eâ solâ ferè studiosos consequi, quicquid in studiis laudabile se adepturos sperant. Laudamus ergò & summoperè laudamus institutum M. NICOLAI PETRÆI, *qui ob beneficia accepta magnanimi Herôis memoriam celebrat etiam in hac Academiâ nostrâ, ac hortamur omnes liberalium artium & linguarum alumnos, id ut intueantur non modò verùm etiam sequantur. Sed & orationis hujus recitationi ultrò & suâ sponte reverendos & clarißimos dominos Professores Collegas nostros, reliquosq; Doctores & Magistros, ac studiosos adolescentes, qui discendi cupidi sunt & virtutem amant, frequentißimos interfuturos certò nobis persuademus. Ac ut intersimus, hoc debemus non tantum literis ac virtuti, doctißimoq;* M. PETRÆO, *orationem recitanti: Verùm imprimis memoriæ defuncti Principis* ADOLPHI: *Debemus hoc reverendißimo & illustrißimo Principi* JOHANNI ADOLPHO, *Archiepiscopo Bremensi, Episcopo Lubecensi, Holsatiæ Duci, &c.* ADOLPHI *filio optimo ad patris sceptra jam sedenti, domino clementißimo: debemus deniq; hoc toti domui Holsaticæ illustrißimæ. Et nos imprimis majorem in modum prædicamus summam clementiam & beneficentiam, quâ illustrißimus Princeps* JOANNES ADOLPHUS *in arce suâ Trittou per Capitaneum suum Dn.* Nicolaum à Wische, *Dn. Cancellarium* Jonathan Gutsloff, *& Dn. Decanum Lubecensem* Ludovicum Pincier, *utrumq; legum Doctorem eximium, nos unà cum collegâ* Hildebrando a Saldern, *paucos ante menses, ubi Cæsareum expediebamus mandatū & commißionē, excepit, ac pro hac regiâ beneficētiâ ad gratitudinem perpetuam nos devinctos fatemur. Quamobrem ut omnes Collegæ reliquiq; nostræ jurisdictioni subjecti cras ad horam IX. hîc nobiscum conveniant: & orationi elegantißimæ, laudibusq; defuncti* ADOLPHI, *Principis & Herôis fortißimi, diligenter auscultent, summoperè ac vehementer eos invitamus & rogamus. Propositum Rostochii, VIII. Kal. Februa. qui conversioni D. Pauli sacer est, Anno M. D. XCVI.*

ORATIO.

VOD IN FREQUENTI ET publicâ hac coronâ, Màgnifice D. Rector, Reverendi, clariſsimi & eximii viri, Præceptores colendi, voſq; ſtudioſiſſimi Juvenes, & auditores reliqui: quod, inquam, in frequenti & publicâ hac coronâ proferetur; ſi ſpectetis, à quo: vile & obſcurum erit: ſi ſpectetis, de quo: amplum & illuſtre. Nam ſi me ob anguſtum annorum terminum, ob humilem ingenii cultum, ad hanc cathedram, & ad has voces non ſatis inſtructum, paratumq; eſſe judicaveritis, nõ movebor: quin & vos inſuper impenſe orabo, ut ad iſtud veſtrum judicium adſcribatis & meum. At ſi magnanimum Herôem ADOLPHUM beatæ & ſanctæ recordationis, illuſtriſsimum quondam HOLSATIÆ PRINCIPEM, dignum reputaveritis; cujus memoriam in hac cathedrâ renovem: cujus virtutes celebrem: cujus res præclarè & fortiter geſtas proponam; juſtitiæ oculos in vobis eſſe dicam: & illud ipſum quoq; ADOLPHI manibus enarrabo. Ego ſiquidem id præſtare, non tantum ob ADOLPHI in patriam noſtram merita, debeo: ſed præterea ob Reverendiſsimi & Illuſtriſsimi Principis, IOANNIS ADOLPHI, ADOLPHI filii optimi, filii ſinceriſsimi, ad patris ſceptra jam ſedẽtis, in me beneficia, & inſignem clemẽtiam, cogor & pertrahor, ut erga Celſi: ipſius animi mei grati & memoris qualemcumq; ſignificationem ſubmiſsè declarem. Neq; verò quiſquam, ut opinor, vitio mihi vertet, quòd Principem jam defunctum, immortali tamen memoriâ digniſsimum, ju-

B stis

ſtis extollo laudibus: cum & ſuperioribus ſeculis, & hoc præſenti plurimos eosq; præclaros viros idem ſuis principibus, ſuis regibus præſtitiſſe videamus, legamus. Equidem, laudare optimum principem, ac per hoc poſteris velut è ſpeculâ lumen, quod ſequantur, oſtendere, multum utilitatis habet, arrogantiæ nihil. Ita judicant omnes, qui de his talibus rectè judicāt: quibus, quin vos quoq; accenſendi ſitis, cur dubitem? Quocirca vos oro, vos obteſtor, ut me de fortiſsimo HEROE, ADOLPHO HOLSATORUM quondam PRincipe, hoc ipſius natali die exiguo temporis ſpatio, ex juſtâ in Principem inclitum & incomparabilem veſtrâ affectione patienter & æquanimiter audiatis. Id, ut ſpero, gratum domui *Holſaticæ*; vobis dignum; mihi optatiſsimum eveniet. Dicamus ergò. Sed non de ADOLPHI abavis, proavis, avis, patre, & aliis majoribus. quis enim illos non novit? cui ignotus eſt avus paternus, ut reliquos prætercam, CHRISTIANVS I. Daniæ Rex? & hujus in regni adminiſtratione dexteritas, pietas, & gloria quem latent? quis eſt, cui FRIDERICI I. Daniæ Regis, patris optimi, patris celſiſsimi, excelſa gravitas, & in rebus omnibus juſtiſsima moderatio ſint incognita? Sed non etiam de fratribus: nam ſi de his dicendum, vox & tempus me deficerent. Adſpicite CHRISTIANVM III. Daniæ Regem, & hujus ô miram pietatem! impenſiſsimum pacis ſtudium, & regiam comitatem. Adſpicite IOANNEM Seniorem Ducem Holſatiæ, hujus clementiam, beneficentiam, & erga Scholas & Eccleſias magnum amorem. Quales quantiq; illi Herôes! Deos è cœlo in terras deſcendiſſe, & tùm imperiorum in his orbibus adminiſtratione hominibus præfuiſſe dixeris. Virtutes igitur ADOLPHI inſpiciam, & ex magno re-

rum

rum fortiter ab illo gestarum cumulo, quasdam proponam: utrasq; verè celebrabo, utrasq; admirabor: ut memoriam TANTI HEROIS renovemus; ut alii cognoscant; ut alii imitentur. Et prima virtus nobis meritò PIETAS; in cujus scholâ cum à primis usq; annis fideliter educatus & institutus esset; fideliter quoq; ad ejus normam per totum vitæ cursum ad extremum usq; halitum vivebat: recto de DEO sensu, & recto in DEUM cultu. quibus duobus Pietas constat firma & integra; sine altero, mutila & manca. Sẽsu recto; cùm de DEO & ejus voce rectè & constanter semper sentiret, piè cum conjuge, liberis & consiliariis loqueretur. Recto cultu; cùm eumdem Deum ex verbo cognitum piè & purè veneraretur: verbum ejus libens, lubensq; publicè, privatimq; à verbi ministris devotè audiret: juxta illud omnes suas actiones institueret: sacrâ Domini cœnâ sępiùs magnâ animi humilitate uteretur. Ita totus optimus Princeps pietatis semper studiosus erat. Videbat enim diligenti experientiâ edoctus sine hac nihil in humanis stabile, nihil firmum: omnia retrò ferri, & mirabili Dei manu disturbari. Videbat principes & reges plurimos ob hujus contemptum, ob hujus neglectum, sæpè à Deo punitos; sæpè in exilium ejectos; sæpè cum totâ stirpe exstinctos. Ita est. Vides paxillos, nisi benè fixi firmiter alicui fortiori adhæreant, & omne quod in eis pendeat, citò dilabi, & ipsos solutos ob infirmiorem ahhæsionem cum oneribus ad terram proruere. Vides ita principes, nisi DEO suo conditori pertinaciter adhæserint, & ipsos, & omnes, qui eis consentiant, citò deperire. Liberos etiam suos ob ista ad hanc Divam duci, in hujus Lycéo sanctè informari & erudiri unicè volebat, acriter studebat. Amabat & colebat verbi ministros; eorumdem

Piety

quantò magis id in legibus obſervandum; quibus regna & imperia tota regenda & corrigenda. Cauſſas actoresq; frequenter ipſe audiebat; ita, ut accuſatori alteram, defenſori alteram aurem præberet. Iræ adfectibusq; in cauſsis dijudicandis non indulgebat; ſed legum ſemper juſtitiæq; præcepta ſpectabat. Perſonarum vel gravitatem, vel auctoritatem, vel opes, vel ætatem non conſiderans, ut ſol non eſt alius diviti, alius pauperi; ſed omnibus communis: ita unus & idem erat egeno & opulento: imò omnibus idem. Ob magnorum virorum preces & interceſsiones rariſsimè reis vitam donabat. Munera contemnebat. Nemini nocebat, niſi laceſsitus: ſed & tùm lentè admodum; ſemper conſultò & meditatè. Sontes & reos pœnis ſuppliciisq; plectebat; inſontes liberabat, defendebat, erigebat; malorum omnium oſor acerrimus; bonorum amator clementiſsimus. Talis; non intra quinq; annos uno tantum die, ut illi olim in certaminibus olympicis, ſed per omnem vitam, in omnibus ſuis actionibus, in omnibus ſuis judiciis.

Hæc eſt vera juſtitiæ norma; hæc ſana regula: ad quam & ſe & ſuos dirigebat. Illos verò, quos muneribus capi; quos juſtitiæ præcepta fallere; quos inſontes premere, & perſonarum reſpectum in judiciis habere videbat, non tantum ad faciem ſuam non admittebat, ſed ſæpè etiam ab officio remotos puniebat. Hæc mirentur & magnifaciant illi, qui magnum illum juſtitiæ ſplendorem magnifaciunt & admirantur. O vitam admirandam! ô vitæ viam ſemper terendam! ô actiones ſemper imitandas, perpetuâ laude celebrandas! nec injuriâ. nam & in vulgari & plebejo homine juſtitiæ faciem, juſtitię fulgorem, & facta, quis eſt qui non laudet? qui non miretur? Cur non igitur in tanto quoq; Herôe, in tanto

Prin-

Principe? Non tamen in hac justitiæ administratione erat Rhadamantus, non Minos: Sed Agesilaus & Aristides, nec leges suas sanguine scribebat, ut Draco; sed atramento, ut Solon. Erat justitiæ cultor; sed & CLEMENTIÆ; virtutis homini omnium virtutum convenientissimæ, & humanissimæ: at nulli tamen ex omnibus magis, quàm regi, quàm principi competentis. Crudelis non erat: sævus non erat: tyrannus non erat: clemens erat: mansuetus erat. Noverat humanam conditionem: omnes labi & peccare, quà privatim, quà publicè; neq; ullam legem tàm validam esse, quæ hæc tolleret: nec reges; nec imperatores ipsos; nec sanctissimos quosq; sine peccato, sine errore vivere. Videbat severitatem nimiâ assiduitate amittere auctoritatem: videbat sępiùs vindicata, sæpiùs committi: sævitiam plus timoris, quàm potentiæ addere: videbat terrore venerationem malè acquiri, longeq; valentiorem amorem ad obtinendum, quod vellet, quàm timorem: videbat crudelia & tyrannica imperia magis esse acerba, quàm diuturna: neminem à multis metuendum esse, quin ex multis ad eum formido recidat: videbat crudelem, bellum æternum & anceps gerere, neq; adversus, neq; ab tergo, neq; à lateribus tutum esse; sed semper in metu, aut periculo agitare: videbat potentiam sine clementiâ esse meram tyrannidem: nullâq; re homines ad Deum propiùs accedere, quàm salute hominibus dandâ. Reflectebat oculos ad priora secula, quibus videbat clementiâ imperia temperantibus candida & læta omnia fuisse: etiam hostes æquiores, quàm aliis cives. Hęc perspiciebat. Et considerabat summum jus, summam esse crucem; ideoq; temperabat; ideoq; mitigabat: noxios interdum eripiebat; afflictis parcebat; lapsos erigebat; & serva-

clementia

ſervatum ibat eos ipſos, qui ſe erant perdituri. Imitabatur bonos agricolas: imitabatur bonos muſicos. Illi non tantum rectas bonasq; arbores colunt, ſed illis quoq;, quas aliqua depravavit cauſsa, adminicula & pedamenta, quibus reguntur, ſubminiſtrant: alias circumcidunt, ne proceritatem rami premant: quasdam infirmas vitio loci, nutriunt: quibusdam alienâ umbrâ laborantibus cœlum aperiunt. Iſti chordas diſſonantes non ſtatim abjiciunt atq; incidunt, ſed ſenſim intendentes aut remittentes ad harmoniam & concentum adducunt. Hic item Princeps non tantum bonos probosq; defendebat: ſed & errantes & peccantes in viam reductos, ſuâ auctoritate corrigebat: nec hos ſtatim ferro flammâvè tollebat, ſed emendabiles leniter emendabat. Oſtendebat omnibus, ſe ſubditorum ſuorum non Dominum, ſed Principem; civium liberorumq;, non ſervorum, rectorem, & patrem eſſe. Hac ſibi omnia conciliabat; amorem cum primis ſubditorum: atq; ex hoc non exiguam in principatu ſuo ſecuritatem. Quis enim ignorat, nec excubias diligentiſsimas; nec tela circumſtantia; nec decies mille catapultas aut arietes; nec centies mille tormenta; nec muros Babylonios, ſic regna & reges tutari; quam amorem? Frangant hoſtes cétera vi & fraude: hæc arx inacceſſa: hoc inexpugnabile munimentum, munimento non egere: amore communitum eſſe; ſecuritate poſſe frui, poſſe uti. Hac ſibi conciliabat ſubditorum obedientiam: & ex hac principatus ſui ſtabilem & immotam firmitudinem. Cui enim non eſt apertum, firmiſsimum & æternum ferè imperium eſſe; in quo obedientes gaudent? cui item non liquet, inviſa imperia neminem retinere diu? omnia talia citò collabaſcere, & in chaos ruere? quod poſterius ne in ſuum

duca-

ducatum caderet, clementiâ cunctos amplexabatur. Sed certè cum judicio. Sine quo quid aliud clementia, quam lentitudo? quam peccatum? quam flagitium? Secedebat paululum à summo justitiæ rigore: sed secedebat; non discedebat. clemens erat, & tamen justus. justus erat, & tamen clemens. Clemens totus non erat; ne omnia jura everteret; ne pacatam vitæ societatem tyrannidi & latrociniis cujusvis subjiceret; ne sanctas & venerandas à tam illustribus majoribus pro justitiâ datas & prolatas leges, aboleret; ne turpitudinis & vitiorum colluviei fenestras aperiret. justus totus non erat; ne pestem & perniciem suæ ditioni inferret; ne tyrannidem in suos cives exerceret; ne ducatus sui muros, Amorem & Obedientiam, dirueret. justus igitur erat & clemens. Transgrediebatur interdum, ad clementiæ commodum, justitiæ & æquitatis terminos: sed cautè; sed consultò; sed magnas ob caussas. Id laudandum. Non omnia, quæ sciebat, omnia vindicabat: parvis peccatis veniam, magnis severitatem commodabat: non pœnâ semper; sed sæpiùs pœnitentia & lacrumis contentus erat. ô principem omni laude; ô æterno nomine dignissimum! quod si quis negaverit, bruta animantia advocabo, ut hunc conculcent; ut illud adseverent. Nos probemus. Ex justitiæ stirpe in ADOLPHO FIDES pullulabat; imò radices altissimas agebat. quam semper suis datam fidè sanctèq; servabat: imò & hosti datam servabat, sanctamq; habebat, tàm privatim, quàm publicè. Hac maximè Romani aliarumq; gentium majorum rectores suam rempublicam continuerunt, firmarunt; hac item suam, HIC HEROS. Hanc in Capitolio vicinam jovis optimi maximi, Romani esse voluerunt: hanc item Princeps noster in animo suo justitiæ adsidere. Hanc,

cùm perſpiceret humani generis eſſe columen; & omnes virtutes ab hac, ſi ſanctè colatur, ut ſidera â ſole, fulgére: & ſine hac omnes alias herôum virtutes obſcuriores fieri; ſanctè colebat. Cui enim umquam ille fidem non ſervavit? cui iſtam ſperatam excuſsit? non etiam perfidis: cùm perfidioſum & nefarium duceret, hanc frangere, hanc contaminare. Ex clementiæ porrò ſtirpe efflorescebat in animo ADOLPHI MODESTIA, lenis mitisq; animi aſsidua comes; cum aliis virtutibus hominibus omnibus commendanda; ſed maximè principibus. quid enim iſti & illi omnes aliud ſunt, quàm cinis? quàm pulvis? quàm terra ſpiritu vivida? de cujus māſione cum ne ad momētum quidem certi eſſe poſsint; heu mihi, in quā fragili & infirmo ſtatu verſantur! hodiè ſceptris, coronâ, gladio, auro, gemmisq; ornati & onerati ingrediuntur: cras, abeunte ſpiritu, linteis involuti, tumbæq; impoſiti, in cineres, in pulverem vertuntur. Hæc excitabant noſtrum principem ad modeſtiam, quam calidè ſatis exercebat: perſpectum enim cognitumq; habebat, famam hujus neq; ſummis mortalium aſpernandam; & à Deo æſtimari. Sciebat omnia caduca; incerta & fragilia: opes & vires humanas puerilibus crepundiis conſentaneas: ſceptra & faſces regna non continere. ob hæc numquam inſoleſcebat; numquam efferebatur: ſed non minùs hominem ſe, quàm hominibus pręeſſe agnoſcebat. ſubditorum ſuorum non tantum animis, ſed & oculis ſerviebat. Sermo modeſtus. cultus modeſtus: ſtatuebat enim multò pulchriùs, magiſq; regium, animum præferre cultum & compoſitum, quàm corporis veſtem. Fortunam lubricam eſſe, noverat, nec invitam teneri poſſe: unde manibus eam preſsis continens, felicitati ſuæ frænos

impo-

imponebat, ut facilius eam regeret. Modestiam sic colebat; sed tamen, ut par erat, cum AUCTORITATE, cum MAIESTATE: non erat perpetuò in vulgi conspectu; ne hac satietate minùs se verendum faceret. Modestus; at etiam Magnificus: visu profectò & auditu juxtà venerabilis.

Fastum, superbiam, & his infectos non tantum odio prosequebatur, sed etiam inter suos & in suis non patiebatur. Ex modestiâ insignis ADOLPHI profluebat COMITAS, & HUMANITAS. Loquebatur cum nobilibus; humanus erat: loquebatur cum civibus; humanus erat: loquebatur cum rusticis; humanus erat: loquebatur cum divitibus, cum pauperibus, cum eruditis; erga omnes comis & humanus. His multa tollebat; multa corrigebat; quæ alii neq; securi, neq; forcipibus correxissent: intelligebat enim nec ferrum ignitum aquæ injectum, tam citò posse exstingui, quâm hominum animos devios & inflammatos, humanitate admotâ emolliri. Comis erat; sed cum GRAVITATE: ut hac etiam suam apud subditos auctoritatem adsereret. Quid dicam de ipsius LIBERALITATE? de ipsius MAGNIFICENTIA? quam utramq; persæpè declarabat: numquam ostentabat. Illam; cum nihil hominis naturæ videret esse accommodatius: regaliusq; cum Artaxerxe Longimano addere, quàm adimere judicaret. Liberalis erat; sed cum mente; quâ semper personarum, quibus dabat, circumstantias & conditiones perpendebat: & cum modo; ne nimis hauriendo fontem ipsum exhauriret. Et illam ipsam exercebat, non inanis gloriæ, sed solius honestatis & virtutis studio: ut honestam de se famam propagaret; ut benevolentiam civium suorum sibi conciliaret; ut inopiam pauperum sublevaret.

Comitas et Humanitas

Iſtam, quis eſt, qui non novit? Inſpiciat ſcholas ab illo erectas & ſuſtentatas: inſpiciat monumenta majoribus poſita & dicata: inſpiciat arces filiis exædificatas: inſpiciat: & mirabitur.

In AFFECTIBUS MODERANDIS DEUS bone, quam moderatus ille erat! iræ numquam, niſi ubi conveniebat, locum dabat, ſed ſemper ſupprimebat; tantoperè, ut ne in miniſtros & ſervos quidem animadvertere voluerit commotior: idq; ideò, ut animi ſui fortitudinem privatim etiam ſingulis declararet: quod ſciret, fortius eſſe, iſtam ſuperare, quàm hoſtem in panopliâ ſtantem dejicere: & non minus exitii mortalibus ab irâ fieri, quàm ab hoſte. Numquam in illo oculi truces; numquam in illo os turbidum & immanis clamor; numquam rubor efferveſcens; numquam pudenda & pœnitenda verba; numquam trepidatio. Vindictam de calumniatoribus non ſumebat; ſed eos tolerabat & ridebat: imò cum Antigono Macedonum rege patientiâ regiâ confundebat. Convitia ſpernebat levia; quòd putaret in gente liberâ, liberas etiam aliquo modo linguas eſſe debere. Placidus erat atq; tranquillus; & injurias atq; offenſiones privatas ſupernè deſpiciebat. Spernebat convitia; ne, ſi ſecus faceret, agnita viderentur. Spernebat, ut ſpreta exoleſcerent. Ita in magnâ ſuâ fortunâ magnum quoq; habebat animum. FAMÆ non exiguam rationem habebat; cùm omnes principum actiones, omniaq; conſilia ad hanc præcipuè dirigenda, cognoſceret. Unde mirifico flagrabat ſtudio, ut poſteritati honeſtam ſui memoriam & celebrationem relinqueret; & poſt mortem quoq; viveret, floreret. Ad hunc finem litteras & litterarum cultores amabat; promovebat, eisq; ſpiritum & ſanguinem addebat. Et litteras

ab

ab eo impensè amatas fuisse, eo apertum argumento;
quòd duos filios suos natu majores FRIDERICUM &
PHILIPPUM sanctæ recordationis; non tantum in si-
nu suo diligentissimè institui & erudiri curabat; sed eti-
am, quod eosdem ipse, post percepta ab illis litterarum
rudimenta, ad prima comitia à Rupolpho Imperatore
Augustæ indicta profecturus, in celeberrimam Acade-
miam Heidelbergensem ad uberiorem ingenii cultum
capescendum perducebat; ibiq; eos cum egregio Holsa-
ticorum nobilium comitatu, & clarissimo præceptore
Antonio Caucio per biennium ferè, haud exiguo sum-
ptu versari; & certis postea de caussis ad Argentoraten-
sem Academiam commigrare, inibiq; aliquandiu suis
studiis operam impendere, volebat: quod & fecerunt:
in vtrâq; Academiâ isto studio, ut vterq; non tantum La-
tinam, Græcam & Gallicam linguam satis feliciter cal-
luerit; sed etiam animum suum assiduâ & diligentissi-
mâ historiarum lectione, & ex hac rerum memorabili-
um in orbe passim gestarum exemplis excoluerit, in-
struxerit. quibus ita magnanimus parens ADOLPHUS
delectabatur, ut haud obscurè omnes docti ipsius in bo-
nas litteras amorem indè perspicerent. Nec jam profe-
ram, quot sumptibus cænobium Bordesholmianum, &
certos in Academiis stipendiarios quotannis sustentârit:
nota enim illa & aperta. Sed, ut progrediamur: quid di-
cam de singulari ipsius in rebus deliberandis & agendis
PRUDENTIA? quid dicam? parum hic rectè ob scopum. at
multum meritò: ut enim Cyclops apud Homerum
oculo ab Ulysse privatus, manus quoquo versum, nullo
certo scopo, porrigebat: ita Princeps, cui desit pruden-
tia, quidvis aggreditur, ingenti quidem rerum tumul-
tu; sed nullo judicio. Contra. ut, spirantibus Etesiis,

mare tranquillum & pacatum: ita in principe, prudentiâ regnante, omnia tranquilla & florentia. Et certè omnia imperia sine hac non tantum infirma; sed ferè nulla: cum hac non tantum firma; sed vera quoq; & clara. Id huic HEROI quoq; notum: unde vim & potentiam suam temperabat hac prudētię mixturâ: sine quâ omnis potentia abit in noxam & perniciem. Et quia videbat omnem rationem & institutionem vitæ adjumenta hominum desiderare; præcipuè verò Gubernatoriam; nec principem suâ scientiâ cuncta posse complecti: nec unius mentem tantæ molis esse capacem: nec tot & tantos principum labores posse carere adminiculis: nec unum omnia audire; nec unum omnia videre: nec eminentes viros umquam imperium suum sine adjutoribus administrasse; de suâ unius sententiâ numquam omnia gerebat; sed amicos & consiliarios in consilium assumebat. non autem quosvis; sed fidos, probos & prudentes; auctoritate, eruditione & judicio senes; usu & experientiâ rerum instructos: semper istos; quos ad Lydium virtutum lapidem ipse tetigisset. Cum his consultabat & deliberabat: ita, ut eorum consilia & monita cautè & prudenter audiret. si bona; sequeretur: si mala; vitaret: si ambigua; inquireret. Ubi tamen semper ferè cum Marco Antonio imperatore æquius esse existimabat, ut ipse tot taliumq; amicorum consilium sequeretur, quam tot talesq; amici suam unius voluntatem. Redigebat subditos ad obedientiam: non vi, sed leni hoc prudētiæ fræno. Hujus auspiciis plura, quam telis & manibus gerebat: multa naturâ impedita expediebat. implexa verò nimisq; ardua DEO soli committebat. Verba aulę blandientia numquam audiebat: occulta & familiaria consilia, ut dignitatem nullam habentia, negligebat.

In con-

In conjugio cum conjuge suâ CHRISTINA verè christianâ heroinâ PHILIPPI illustrissimi LANDGRAVII HASSIÆ filiâ indissolubili & inculpabili amoris, pietatis, castitatis,& aliarum virtutum conjugalium nexu semper vivebat. quæ ipsi quoq; præter filias, quinq; filios peperit Inter quos, CHRISTIANO ante patrem, FRIDERICO & PHILIPPO post patrem fato nimis maturo ex hac mortalitate ereptis, IOANNES ADOLPHUS Archiepiscopus Bremensis, Episcopus Lubecensis, Dux Holsatiæ, &c. ad patris sui magnanimi Herôis gubernacula hodiè residens, magnâ pietate, justitiâ, auctoritate, amore erga litteras & litteratos, & aliis regiis virtutibus summâ cum laude patrem suum ADOLPHUM verè refert. jam tandem FORTITUDINIS, MAGNANIMITATIS, ET RERUM AB ADOLPHO GESTARUM campum ingrediamur: verè campum. quis enim umquam de his satis copiosè, satis graviter, satis dignè dixerit? taceat Demosthenes; taceat Cicero: nam hi ipsi quoq; pro verâ harum dignitate non satis essent dicturi, si viverent: nedum nos. Non ergò dicemus; sed recensebimus: non omnia; quî enim hæc hora & hęc papyrus omnia caperet? sed quædam; nec fusè; sed strictè. Audiamus. A primis statim annis satis clarè in eo heroicus et magnanimus elucebat animus: ad magna et celsa natus; ad militiæ studia pronus. Oculi ardentes: facies gravis & severa: statura erecta & regia: vox clara & stabilis. quis ex his non magna sibi promisisset? promiserunt sibi multi: nec vanè. Nam sub primę juventutis suę flexu & cursu, ut viam testādis heroicis animi virtutibus in illustri loco latiorem aperiret, sese in aulam Caroli V. Romanoꝝ imperatoris potētissimi cōferebat: ibiq; strenuè, maximâq; cū laude, maxima item cum admiratione

mili-

militabat: exteri ipſum ſuſpiciebant: familiares venerabantur. Tot in eo virtutum regiarum lumina accenſa videbantur. In caſtris Metenſibus vidiſſes Achillem aut Hectorem in pugnâ; veriùs ipſum Martem: Neſtorem aut Ulyſſem in conſiliis: Marium aut Scipionem in adhortationibus ad milites. quis enim ibi in rebus dubiis & lapſantibus fortitudinem & magnanimitatem ejus non eſt expertus? quis non ejus in agendo induſtriam cognovit? cui non celeritas ipſius in conficiendo profuit? Vos id noviſtis, ô tribunorum, ſigniferorum & militum manes! qui cum eo, & ſub eo iſti militiæ dediti eratis. Tu quoq; CAROLE Imperator, optimè iſtud noveras. quis enim aliter judicet? qui cōſideret tuum amorē; quo eum complectebaris: qui adſpiciat tua præmia; quibus eum ornabas: qui multa alia repetat; quibus eum honorabas. Et audeo adfirmare, magnam laudis partem rerum à TE isto tempore geſtarum ad ADOLPHUM pertinere: cùm id tuus etiam filius PHILIPPUS Hiſpaniarum Rex haud obſcurè adfirmarit; eo argumento & ſigno; quod magnanimum hunc æternæ recordationis herôem ad belli difficilis & diuturni in Belgiâ ſocietatem, regiis & magnificis ſæpiùs promiſsis, & humaniſsimis litteris invitavit, vocavit.

Non jam memorabo quàm fortiter ſeſe in ſpectaculis & certaminibus publicis certando geſſerit. jacete ephippiati equites, comites, barones in pulvere, ab hoc HERÔE ex ephippiis elevati, detruſi. jacete; & mementote vos ab ADOLPHO victos & ſuperatos. Gaudete autem, quòd non à vulgari, ſed à TANTO HERÔE victi. In hac CAROLI aulâ cùm clades majorum ſuorum à Dithmarſis olim acceptas aliquoties ſibi objectas audiviſſet: ex iſtâ ad ſuos reverſus, quâ ratione ma-

ne ma-

ne magnas illas & nefandas injurias majoribus ſuis illatas vindicaret; inſolentis & præfracti populi veteres etiam injurias novis indies accumulantis ferociam compeſceret; & Dithmarſis rebellibus bellum commodè & feliciter inferret, conſilia in animo agitabat.

Neq; diu differebat; ſed CHRISTIANO III. Daniæ rege, fratre natu majore, qui hactenus pacis & quietis ſtudio à bellicis tumultibus & lituis abhorrens diſſuaſerat, ex hac vitâ ſublato, ſtatim, conſcriptis clam militibus, & deinde communicato cum FRIDERICO II. Daniæ rege deſignato fratris filio, & fratre IOANNE Seniore conſilio, & iisdem in auxilium vocatis, forti & imperterrito animo bellum Dithmarſis more bellico per litteras tribus ſigillis, regis ducumq; obſignatas & ad bacelli candidi cuſpidem ſuſpenſas, denunctiabat, & tertio poſt die continuò exercitum in hoſtium fines perducebat. Sæpius Dithmarſi, naturâ fortes & bellicoſi, pro barbarâ ſuâ libertate fortiſsimè pugnarant; & feliciſsimè: tantâ etiam audaciâ, ut aliquoties in ſummas anguſtias redacti & penè deleti, animis tamen receptis furore & inſaniâ quaſi agitati prælium renovarint, & victi victoriam à victoribus contra omnem ſpem & exſpectationem reportârint. Nam, ut taceam alias victorias: quis non novit HENRICUM Holſatiæ ac Stormariæ, & IOANNEM Vagriæ comites à Dithmarſis prælio ſuperatos, & maximâ ſuorum parte profligatâ, cum pauciſsimis cruentâ fugâ hoſtium manibus ſeſe eripuiſſe, & vitæ conſuluiſſe? Cui non conſtat GERHARDUM & IOANNEM comites Holſatiæ cum quatuordecim extraneis ducibus in auxilium à ſe evocatis, victores jam, & aliquot mille Dithmarſorum cæſis, à victis in ſacram ædem coactis, & jam igne in eadem comburendis, ſed ob præ-

ſens exitium, & miſerabile mortis genus in deſperatio-
nem adactis, & furenti impetu ex æde illâ per ignem cir-
cumjectum in hoſtem proruentibus, aliisq; ex foſsis hinc
inde, notisq; latibulis in auxilium venientibus, debella-
tos? duobusq; millibus militum, & duodecim ducibus
interfectis, GERHARDUM & HENRICUM MEGA-
POLENSEM cum paucis aliis vix incolumes elapſos?
Quem item latet exercitus IOANNIS DANIÆ RE-
GIS, & FRIDERICI fratris PRINCIPIS Holſatiæ
miſerrima clades? quis enumerabit aut deplorabit ſatis
tot equitum nobiliumq; fortiſsimorum à Dithmarſis cæ-
ſorum ſtrages? quis item ſatis crudeliter Dithmarſorum
contra omnium penè gentium conſuetudinem & mores,
infandam immanitatem depinget? quâ tot herôum cor-
pora, nullo quamtumvis magno oblato argenti auriq;
pondere redimi, ſed feris alitibusq; in prædam relinqui
& ſub dio per agros in foſsis lacunisq; inſepulta jacere &
computreſcere voluerunt. Has dedecoris notas non
tantum ſuis majoribus, ſed univerſæ quoq; genti Cim-
bricæ inuſtas ADOLPHUS juſtiſsimo dolore motus abſ-
tergere, & ſuâ fortitudine ſuisq; armis vindicare tenta-
bat. Exercitu igitur jam ad fines hoſtium perducto: ſta-
tim ADOLPHUS heroicam animi ſui fortitudinem &
magnanimitatem; in militiâ ſingularem experientiam;
in patriam incredibilem amorem, omnibus probabat:
nam milites ipſos ad fortitudinem & conſtantiam in pu-
gnâ hortabatur: ſæpiùs eorum acies diſpoſitas inſpecta-
bat: ſæpiùs auctoritate ſuâ continebat: & omnium
animos ſuâ prudentiâ & in rebus bellicis induſtriâ ad
prælia cum hoſtibus committēda alacerrimos efficiebat.
Ubiq; ferè præſens erat; cùm ſciret, ſtrenui ducis præſen-
tiam ad victoriam plurimum momenti habere. Nec id
tantum; ſed etiam fugientes retrahebat; hoſtes invaden-
dos

dos & perſequendos, non vitandos & fugiendos eſſe proclamabat; vitamq; ſuã certiſsimo objiciebat periculo. Is erat ADOLPHI animus: ea pro ſuis cura. Cajum Iuliũ Cæſarem mihi magnificè & veré laudant hiſtorici; quòd in prælio quodam Martiæ legionis Aquiliferum jam ad fugam converſum, faucibus apprehenſum in contrariam retraxerit partem, dextrâq; ad hoſtem porrectâ, eidem dixerit; quorſum tu abis? illic ſunt, cum quibus dimicamus: & ſic in hoc uno vinci paratos, vincere docuerit. in hoc bello ſimile facinus commiſit ADOLPHUS; ſed impetu majori, & vehementioribus verbis. Nam cùm ad HEIDAM opidum Dithmarſiæ de ſummâ rei atrox committeretur præliũ, & quidam Dithmarſi tres ſigniferos, quum quarto ſuum vexillum eripuiſſent, cum ſociis in fugam converterent, ADOLPHUS id conſpicatus, heroicâ animi fortitudine motus, à colliculo, ad quem non procul inde ſubſiſtebat, cum paucis, quos ad corporis cuſtodiam juxta ſe habebat, eò celerrimè properat; manu ſigniferos corripit, utq; in hoſtem ſeſe convertant, inclamat; in iſta prorumpens verba: an vos ſigniferi atq; milites, viros armis exercitatos & militiæ ſemper deditos, tàm paucis hoſtibus & militiæ ignaris, imò undiq; concluſis, & jam propè victis, tàm turpiter terga præbere nõ pudet? Eſtote memores honoris& exiſtimationis veſtrę; ſiſtite fugã; ſigna in hoſtes ſemivictos convertite & pugnate. Et quia pręcedẽtibus diebus minus obſequioſi fuerant; addebat & iſta. Vultis novo dedecore & ignominiâ culpã, quam dudũ haud levem, in itinere progredi tergiverſantes commiſiſtis, accumulare & exulcerare? fortiter & intrepidè audendo greſſus reflectite, ſi noxæ priſtinæ & injuriæ memoriam abolere & exſtinguere cupitis. Quod ſi feceritis, facite autem, fidem do vobis, quæcumq; nocte quoq; præterlapſâ minus obſequenter minusq; rectè

â vobis sunt perpetrata, condonata vobis omnia & obli-
vione perenni obtrita & obliterata esse debere. Fulmi-
na ista erant, non verba; quorum vi, illi conversi hosti-
bus ora vultusq; prębuerunt. De Sylla quoq; facinus pul-
cherrimum celebratur. Cùm apud Orchomenum mili-
tes longius evagarentur, ordinibusq; perturbatis fugam
capesserent, ille ex equo desiliens, arrepto vexillo in ho-
stem convolat, ita vociferans: Mihi quidem, ô Romani
milites, hic pulchrum est mori: vos interrogati, quo
loco ducem vestrum amiseritis, memineritis dicere, apud
Orchomenum. quâ voce suos revocavit. Hic item HE-
ROS simile perpetravit: non eadem lineâ, non iisdem
verbis, sed eadem notâ: at majori cum periculo; imò &
cum vitæ jacturâ. Nam ut signiferos militesq; jam vi-
cissim in hostem ruentes acrius incitaret; ipse prioribus
verbis vix prolatis, incitato stimulis equo, in globum
agrestium perrumpit, & unum cum primis glande sclo-
peto breviore impulsâ petit trajicitq;. Is, vulnere haud
tardante, avido vicissim & rabioso impetu insurgens in
Ducem, omnibus armis, ob defatigationem ex itinere
longinquo contractam, & ob anni tempus admodum
æstuosum, plane exutum, in dorso supra coxendicem,
quâ spinæ conjungitur, alapardâ graviter eum vulne-
rat: sed graviter tantum: nam cùm videret agrestem il-
lum furenti & exacerbato ad vindictam animo in sese
p oruere, aversum propè latus equi paululum se incur-
vans demiserat. quod nisi fecisset, lethaliter inibi ab eo-
dẽ fuisset confossus. Cùm autẽ reliqui milites contra vo-
untatem etiam ADOLPHI istud persentiscerent, con-
estim flagranti animo, quamvis continuo viæ laborare
efatigati & æstu intolerabili omnes vehementer lassi,
ntea ne pedem ex loco movere voluissent, in agrestes
irru-

irruũt,& universos internecioni dedunt. Equidem vulnus adeò durum & immite erat, ut ex patenti e,us hiatu acceptum per os spiritum MAGNUS ILLE HEROS redderet. Hæc fortitudo, si quæ alia: hæc heroicæ & magnanimæ mentis specimina, ô quam præclara; ô quam pulchra! si virtutem spectes: sed ô quam periculosa! si grave illud vulnus. Videte, videte tanti principis corpus laceratum: videte perforatum: videte spiritum per hiatum violentum & sanguine maculatum exeuntem: videte pulmonem nativo spiritu privatum & viscera aperta: aperta ob suorum salutem: ob virtutem: ob victoriæ gloriam. Laudate mihi Iulium Cæsarem; laudate mihi Syllam: at HUNC mihi PRINCIPEM, HUNC HEROEM honorate: hoc præsertim ævo. quis enim talia jam faciat? imò quis audeat? Quamvis autem ADOLPHUS ex periculoso hoc vulnere tam graviter laboraret, ut multi de ejus vita dubitarent, tamen exercitui & suis semper adesse, & salutaria illis sua consilia impertire volebat. Quin & in hoc bello generosi, celsiq; animi sui lenitatem & mansuetudinem omnibus probabat: nam cum Dithmarsi, tribus millibus eorum cæsis, per duos sacrorum mystas & epistolam supplicem à principibus pacem peterent, & inter deliberandum in ADOLPHI prætorio consilia agitarentur, utrum Dithmarsos bello ad excidium usq; persequi, an deditione in fidem accipere præstaret, ipse primus omnium in lecto æger decumbens apertè prolixè suadebat, ut conditiones proponerentur, quibus pacem hostibus petentibus darent. quæ sententia, ut ardentis veræq; pietatis & clementiæ plena, ita omnibus arrisit, ut statim uno quasi ore probata & accepta; Dithmarsi etiam certis conditionibus, vexillis scilicet & deplomatibus IOANNI

 regi

regi Daniæ & principibus Holsatię olim ablatis, primùm redditis, armis tormentisq; bellicis omnibus in unum locum comportatis, deprecatione veterum injuriarum domui Holsaticæ & genti Cimbricæ illatarum factâ, & homagio tamdem sollenni ritu præstito, in fidem à Principibus recepti sint. Ita ADOLPHI MAGNANIMI HEROIS auspicio, Dithmarsi in regis Daniæ & principum Holsatię potestatem bello subacti & coacti pervenerunt. Dithmarsi; qui per quingentos circiter annos principum horum majoribus tot luctuosas strages inexplebili sævitiâ intulerant, & non liberam suam libertatem pertinacissimâ animorum cōstantiâ tutati fuerant: qui tot insperatas incursiones in finitimos horrendâ libidine fecerant: qui toties in principes Cimbricos virulentam immodestæ & petulantis linguæ proterviam effuderant: qui ob fortunæ secundos successus inflati ita etiam insolescere & ferocire cœperant, ut cæcâ persuasione occæcati & infecti se invictos esse crederent, & regionem suam tàm insigniter, & ab ipsâ naturâ & operibus munitam nullis viribus aut stratagematis subigi posse considerent. illi, illi inquam, unius mensis circuitu debellati, fusi, victi, & ad obedientiam legitimo & clementi magistratui in perpetuum præstandam coacti sunt. Ita ADOLPHUS maculas à Dithmarsis suis majoribꝰ aspersas abolevit: ita detrimentum & dedecus illis ipsis illatum resarciuit; & qui à nullo per tot annos vinci potuerant, vicit. Hæc ADOLPHI virtus & in rebus militaribus industria toti orbi innotuit: in regum & principum aulis; in nobilium arcibus; in civium domibus; in Musarum Academiis ADOLPHUS erat. omnes eum celebrare: omnes eum suspicere: omnes honorare. His autem feliciter perpetratis, se exteris quoq; non tantum quoad famam,

sed

ſed etiam quoad faciem conſpiciendum inſigni nobilium virorum comitatu præbuit. Et cùm in Angliam ad Reginam ELISABETHAM perveniret, maximâ apud eam in exiſtimatione ob præclaras & heroicas virtutes, & in militiâ probatam fortitudinem & peritiam fuit: tantâ etiam, ut ab eadem in GARTERII ſpectabilem, multisq; regibus & principibus ornatum ordinem cooptatus pulcherrimum iſtud ſymbolum; HONI SOIT, QUI MALT PENSE, malus ille, qui malè cogitat, in perpetùi amoris & benevolentiæ teſſaram acceperit: & plurimis inſuper aliis regiis muneribus ab eadem donatus regioq; comitatu dimiſſus ſit. Sic etiam illud ſuâ virtute & gloriâ promeruit, ut magno applauſu Romano-germanici imperii ſummus belli Dux electus ſit, & ad vitæ finem ſummâ cum celebritate permanſerit. Taceo jam quâ fortitudine & laude obſidioni Gothanæ & pluribus aliis expeditionibus decoris & fulgentibus armis animoq; heroico ſuſpiciendus interſuerit. Quis enim illa omnia unâ oratione deſcripſerit? alii papyro, alii pennæ reſervanda. Jam ſi ſurrexerint Athenienſes & ſuum Miltiadem; Spartani Lycurgum; Epirotæ Pyrrhum; Trojani Hectorem; Macedones Alexandrum; Pœni Hannibalem; Romani Fabium Maximum, Scipionem, Julium Cæſarem: & alii alios laudaverint: eosq; maxima facinora commiſiſſe, pro patriâ multa perpeſſos, & gloriâ immortali dignos eſſe contenderint: eos non culpabimus: tantum aberit, ut eadem etiam cum illis dicturi ſimus. Sed nos interea quoq; HUNC HEROEM, HUNC ADOLPHUM gentis Cimbricæ & domus Holſaticæ ornamentum eſſe, heroicis ſuis facinoribus animi ſui virtutem palam demonſtraſſe, pro patriâ fortiter pugnaſſe,

vulne-

vulnera perpessum, & alia lubrica vitę pericula subiisse, dicemus; obnixèq; rogabimus, ut pari nobiscum modestiâ, quâ suis, quæ meriti erant, non denegavimus, huic quoq; nostro herôi, nostro principi suas laudes non tantum inviolatas relinquant, sed etiam majoribus eum hisce dignissimum esse haud invitè, verè tamen, fateantur. Græci suis, qui se fortiter in bellis pro patriæ libertate adserendâ gesserant, aliisq; beneficiis patriam adfecerant, statuas,, vel lapideas, vel æreas, easq; vel paucas, vel plures pro beneficiorum magnitudine ponebant; ut æterna eorum apud posteros exstaret memoria. certé & hic HEROS non unâ sed multis statuis ob tot in patriam merita, ob tot inclitas, quibus fulgebat, virtutes, honorandus esset: ut & posteri hæc cognoscerent, & ad similia tentanda vel perpetranda excitarentur. Nos quidem ob ista merita, cùm æream, aut lapideam non possimus, chartaceam hanc pietatis, patriæ, subditorum, & exterorum nomine illi ponimus:

ILLV-

ILLVSTRISSIMO
ET FORTISSIMO PRINCIPI

DN. ADOLPHO, HÆREDI NORVEGIÆ,
DUCI SCHLESVICI, HOLSATIÆ, STORMARIÆ ET DITHMARSIÆ, COMITI IN OLDENBURG ET DELMENHORST,

OB SUMMAS ET HEROICAS VIRTUTES, PLURIMAQUE IN PATRIAM MERITA,

PIETATIS ASSERTORI,
JUSTITIÆ CULTORI,
LEGUM VINDICI,
PATRIÆ PROPUGNATORI,
HUJUSQUE FINIUM AMPLIFICATORI,
DOMUS HOLSATICÆ ORNAMENTO,
ROMANO-GERMANICI IMPERII SUMMO BELLI DUCI,
HEROI CIMBRICO,
ORDINIS GARTERII SOCIO,
PRINCIPI FORTISSIMO ET MAGNANIMO,

PIETAS, PATRIA, SUBDITI, EXTERI,
ÆTERNÆ MEMORIÆ CONSERVANDÆ GRATIA PONIMUS.

Hanc tibi statuam, ADOLPHE, posuimus; papyraceam: æream, utinam potuissemus! nam hac quam il-

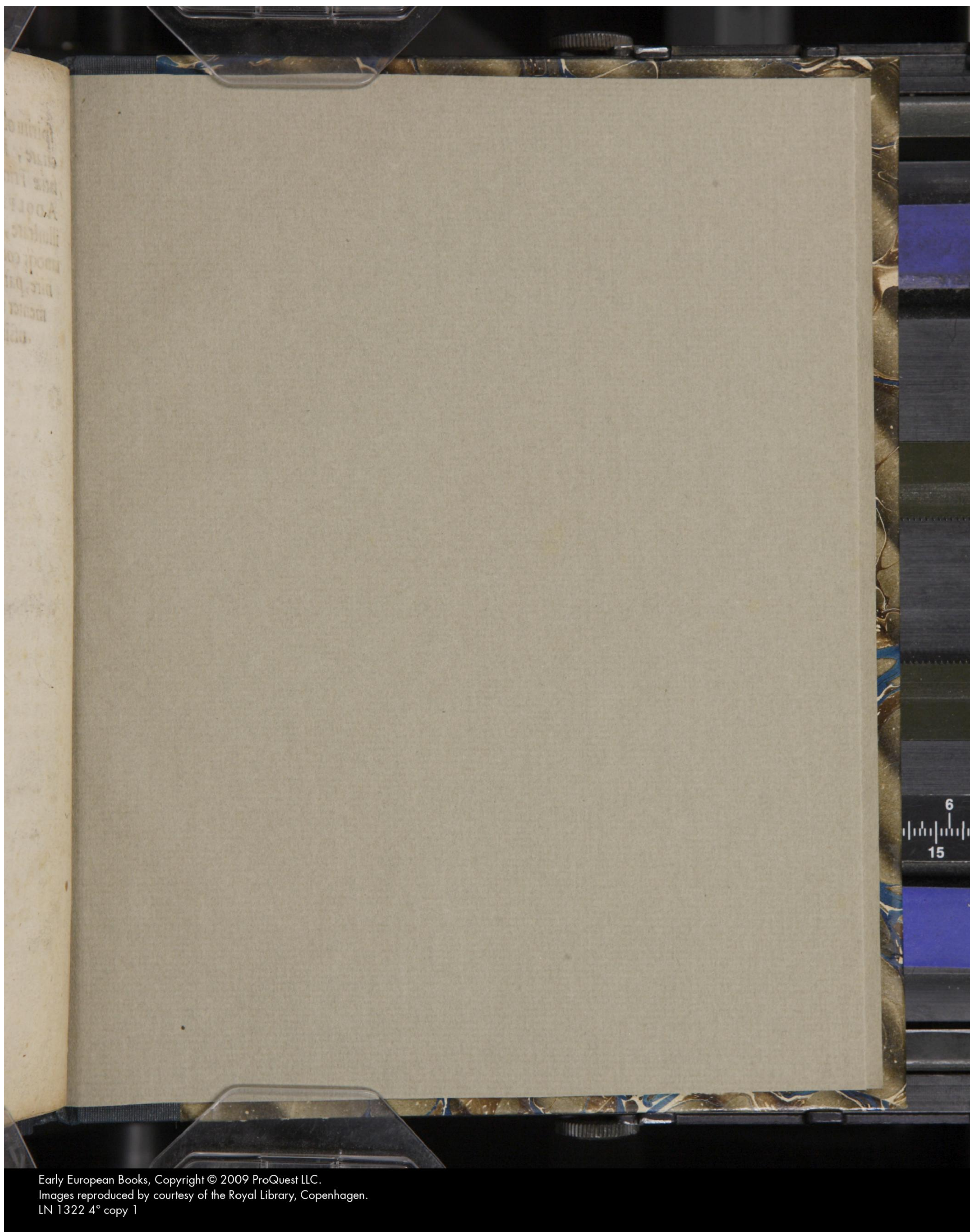
lâ te digniorem, quis est qui audeat, aut possit inficiari? Ex his jam, auditores, ex his, inquam, de ADOLPHI virtutibus judicate: judicate, & eas suspicite: non enim ista ad virtutum effigiem delineata, sed ad cribrum dicta & prolata: non ex conjecturarum fallacium lacunis; sed ex limpidissimis veritatis fontibus hausta & petita. Ex his etiam de rebus fortiter præclareq; ab eodem gestis judicate: nam de istis quoq; non ad umbram & nebulas, sed ad fidem & lucem omnia proposita. Neq; tantum ex his, quæ à me dicta sunt, sed etiam ex illis, quæ vobis nota, & ab aliis decantata, ADOLPHI laudes ponderate. Et quæ non expressi, illa vos apud mentem vestram repetite. Parcite verò, parcite, & veniam date; si de singulis non satis concinnè, non satis dextrè dixi. Feci quod potui, quod volui; quod debui. Te quoq; ô ADOLPHE HEROS fortis & magnanime, te oro, ne mihi succenseas, ne me reprehendas; si hac forsan oratione clarissimas & immortales tuas laudes obscuravi: certè enim non volui. Voluntatem amplectere & mentem. ingenuè enim & apertè fateor, me amplitudine laudum tuarum, & rerum à te fortiter gestarum multitudine oppressum, plura dicere non potuisse. Hîc ergò subsistamus; hîc finiamus. Vos ô sancta cœli sidera, vos oro, ut hujus tanti Herôis nomen inter vos quoq; floreat, inter vos quoq; vigeat. Te quoq; veneranda Diva, ô FAMA, te, inquam, imploro, ut hujus Herôis famam & gloriam nullo umquam seculo aboleri aut mori patiaris; sed in æternum apud omnem posteritatem in universo mundo, etiam apud Antipodas propalare & conservare haud subterfugias. Te autem, ô æterne & adorande DEUS, qui Trinus in unitate, & unus in Trinitate, te adoro; te submisso animi

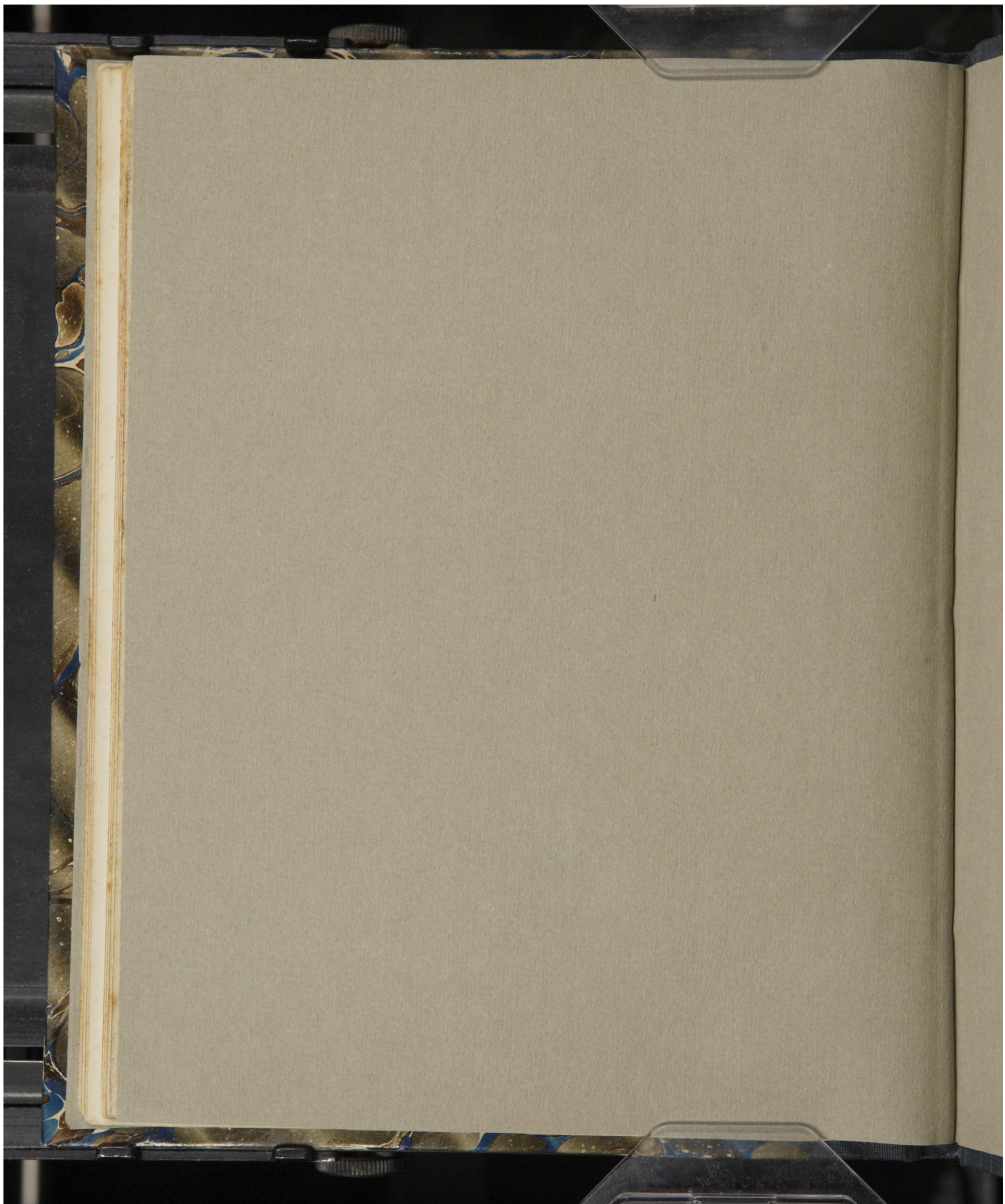
spiri-

ſpiritu obſecro, ut ſimiles Herôas in Holſaticâ domo excitare, Reverendiſsimumq; & illuſtriſsimum Holſatiæ Principem IOANNEM ADOLPHUM, hujus ADOLPHI filium, Spiritu tuo venerando & adorando illuſtrare, ſtabili & felici gubernatione, vegeto animo, ſanoq; corpore, & benedictione paternâ beare & munire, patriæq; & imperio diutiſsimè conſervare, clementer velis. Id ut facias, ô DEUS; te devotiſsimis & altiſsimis ſuſpiriis oro, rogo, obſecro; ô DEUS.

FINIS.

6
15